

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20145>

Özet

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ), B. De?irmencio?lu taraf?ndan 2008 y?l?nda Dokuz Eylül Üniversitesi Sa?lık Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan bir yüksek lisans tezi kapsamında geli?tirilm? bir ölçektir. Bu çal??ma, Türkiye ba?lam?nda, bireylerin **Zihin Teorisi** (Theory of Mind - ToM) yeteneklerini geçerli ve güvenilir bir ?ekilde de?erlendirmek amac?yla haz?rlanm??t?. Ölçeğin geli?tirilme veya uyarlanma sürecinin detaylar? tezin kendisinde yer almakta olup, temel amac? psikometrik özelliklerinin belirlenmesidir. Bu ölçek, sosyal bili? ve ki?inin ba?kalar?n?n zihinsel durumlar?n? anlama kapasitesini ölçmeye odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Zihin Teorisi, DEZTÖ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikometrik Özellikler, Sosyal Bili?, Yüksek Lisans Tezi.

Yazarlar

De?irmencio?lu, B.

Amaç

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği'nin (DEZTÖ) temel amac?, bireylerin kendilerinin ve ba?kalar?n?n inançlar?, niyetleri, arzular? ve duygular? gibi zihinsel durumlar?n? anlama yetene?i olan **Zihin Teorisi** (Theory of Mind) kapasitesini ölçmektir. Bu ölçek, özellikle Türkiye'deki akademik ve klinik ara?tırmalarda kullanılmak üzere, ilgili yapı? kültürel olarak geçerli ve güvenilir bir ?ekilde de?erlendirebilecek bir araç sunmay? hedeflemiştir.

Ölçek, zihin teorisi yeteneklerinin geli?imsel süreçlerini, nörogeli?imsel bozukluklar (örne?in, otizm spektrum bozuklu?u) veya psikiyatrik durumlar ba?lam?ndaki eksiklikleri incelemek isteyen ara?tırmacılar için bir araç olarak tasarlanm??t?. Ölçeğin geli?tirilmesi, alandaki ölçüm araçlar?n?n eksikli?ini gidermeye yönelik önemli bir adımdır.

Yapı

DEZTÖ'nün ölçtü?ü temel psikolojik yapı?, **Zihin Teorisi**'dir (ToM). Zihin Teorisi, bireylerin sadece davran??lar? de?il, bu davran??lar?n altında yatan zihinsel nedenleri (inançlar, arzular, niyetler) de ç?karabilme yetene?ini ifade eder. Bu yapı?, karma??k sosyal etkile?imler, empati ve ileti?im için kritik öneme sahiptir.

Yapı'nın de?erlendirilmesi genellikle birinci ve ikinci derece yanı?? inanç görevleri, aldatma, metafor anlama veya duygusal tanıma gibi çe?itli alt bile?enler üzerinden gerçekleştirilir. Ölçeğin

spesifik olarak hangi alt bileşenlere odaklandığı, yüksek lisans tezinin içeriğinde detaylandırılmıdır; ancak genel olarak, sosyal bilimin bu merkezi yönünü nicel olarak değerlendirmeyi amaçlar.

Geçerlik

Ölçeğin kaynak referansında spesifik geçerlik katsayıları veya yöntemleri belirtilmemiş olsa da, tezin başlığı "geçerlik ve güvenilirlik çalışması" olduğunu açıkça göstermektedir. Bu, ölçeğin yapısal geçerliliği, ölçüt bağımlı geçerliliği ve içerik geçerliliği gibi temel psikometrik parametrelerinin incelendiği anlamına gelmektedir.

Yapısal geçerliliğin belirlenmesi için genellikle **Faktör Analizi** yöntemleri kullanılmı olmalıdır. Bu analizler, ölçek maddelerinin kuramsal olarak ölçmesi beklenen Zihin Teorisi yapısıyla ne kadar uyumlu olduğunu saptamayı amaçlar. Ayrıca, DEZTÖ'nün bilinen zihin teorisi testleriyle korelasyonunun incelenmesi (ölçüt bağımlı geçerlik) de çalışmanın kapsamına girmiş olabilir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenilirlik değerleri (örneğin, Cronbach alfa katsayısı) belirtilmemiştir. Ancak, geliştirme çalışmasının bir parçası olarak, ölçeğin iç tutarlılığı ve zamana bağlı istikrarının (test-tekrar test güvenilirliği) değerlendirilmesi beklenmektedir.

İç tutarlılık, ölçekteki maddelerin aynı yapıyı ne kadar homojen bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, DEZTÖ'nün maddelerinin Zihin Teorisi yapısına ilişkin tutarlı yanıtlar sağladığını gösterir. Bu tür bir çalışma, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini garanti altına almak için zorunludur.

Faktör Analizi

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği'nin geliştirme sürecinde, ölçeğin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu mu olduğunu tespit etmek amacıyla **Faktör Analizi** yöntemlerinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Bu analizler, maddeler arasındaki ilişkileri inceleyerek, Zihin Teorisi yapısının kaç temel bileşenden oluştuğunu belirler.

Keşfedici veya Doğrulayıcı Faktör Analizleri, ölçeğin kuramsal yapısının ampirik verilerle ne kadar desteklendiğini ortaya koyar. Başarılı bir faktör yapısı, ölçeğin Zihin Teorisi'nin farklı yönlerini (örneğin, bilişsel ToM ve duygusal ToM) ayırt etme yeteneğine sahip olduğunu gösterebilir.

Enstrüman

Test Tipi: Uyarılma veya Geliştirme (Yüksek lisans tezi, yeni bir ölçek geliştirme çalışması olarak sunulmuştur).

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi bulunmamaktadır. Genellikle kendini bildirim veya performans temelli maddelerden oluşur.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Araştırmanın yapıldığı popülasyon (tez içeriğinde detaylandırılmıştır). Genellikle yetişkin veya ergen popülasyonu hedeflenir.

Yaş Grubu: Belirtilmemiştir (Tez içeriğine bağlıdır).

Popülasyon Detayları: Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yürütülen yüksek lisans çalışması kapsamında belirlenen örneklem grubu.

Test Metodolojisi: Psikometrik ölçek geliştirme ve geçerlik/güvenirlilik belirleme metodolojisi.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilişim, Psikometri, Değerlendirme, Dokuz Eylül, **Yüksek Lisans Tezi**, Ölçek Geliştirme, Güvenilirlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Belirtilmemiştir.

Bağlantı E-posta Adresleri: Belirtilmemiştir.

Yazın Adresi: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye (Tez yazıldığı tarihte).

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, 2008 yılında bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve ücret bilgileri için doğrudan ölçeğin yazarı B. Değerlendirme veya **Dokuz Eylül Üniversitesi** ilgili birimi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çalışmalar kapsamında kullanım genellikle tezin referans gösterilmesi koşuluyla mümkündür.

Bu ölçeğe ait orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: dokuz-eyul-zihin-teorisi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ) için temel referans kaynağı şudur:

Değirmencioğlu, B. (2008). *İlk kez geliştirilecek olan Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeğinin (DEZTÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi Kaynağı: tez.yok.gov.tr

Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için yukarıda belirtilen yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

Ölçeğin derecelendirme formatı da kaynakta belirtilmemiştir. Tipik olarak bu tür ölçekler Likert tipi derecelendirme kullanır.